

IRAKASKUNTZA-GIDA 2023/24

Ikastegia 231 - Psikologia Fakultatea

Zikl. Zehaztugabea

Plana GPSICO20 - Psikologiako Gradua

Ikastaroa 1. maila

IRAKASGAIA

25073 - Eboluzioa eta Jokabidea

ECTS kredituak: 6

IRAKASGAIAREN AZALPENA ETA TESTUINGURUA ZEHAZTEA

Irakasgai honek, bere aurrekariak ditu aurrez gure Fakultatean izandako Ikasketa‑Planeko zenbait irakasgaietan. Zehazki, Etologia eta Giza Etologia irakasgaietan eta Psikobiologiako Oinarriak I irakasgaiaren Genetikaren gaineko blokean. Gaur egun, Jokaera‑Neurozientziaren Oinarriak irakasgaiarekin batera, Eboluzioa eta Jokabideak ikasleak Psikobiologiarekin duen lehen harremana da, jokaeraren oinarri biologikoen ikasketarekin alegia. Eboluzioa eta Jokabidea irakasgaiak gure espeziean adierazgarrienak diren jokabideak (batez ere sozialak) perspektiba eboluzionistan kokatzen ditu, horretarako honen inguruan gaur egun indarrean dauden paradigma nagusiak jarraituz. Gainera, jokabide hauen azpian dauden prozesu kognitibo eta emozionalak jorraten ditu, zeintzuk beste perspektiba batetik, Psikologiaren ikerketa objektu diren baita ere.

GAITASUNAK / IRAKASGAIA IKASTEAREN EMAITZAK

1. Gizakiaren ikasketa ikuspegi ebolutibo batetik egin ahal izateko Eboluzio Teoriaren funtsezko oinarriak ezagutzea.
2. Jokaeraren azterketan, herentzia biologikoaren eragina kontutan hartu ahal izateko, genetikaren funtsezko oinarriak, kasu eta ariketen ebazpenaz lagundurik, ezagutzea.
3. Testuen irakurketak, euren sintetizatze lanak, bai eta hauen azalpen eta eztabaidak lagunduta, jokaeraren ikasketa eboluzionistaren urbilketa nagusienak eta hauetatik eratortzen diren ereduak bereizi ahal izatea.
4. Giza jokaera, beste talde taxonomikoen jokaerarekiko alderatzearen argitan aztertu ahal izatea.
5. Giza jokaeraen alderdi nagusienak aztertzea, analisi lanabes modura Eboluzioaren Teoria erabiliaz, informazioaren bilaketa eta kudeaketa bitarteko.

EDUKI TEORIKO-PRAKTIKOAK

- 1.Gaia. Jokaeraren azterketa eboluzionistari sarrera.
- 2.Gaia. Genetika.
- 3.Gaia. Eboluzioaren Mekanismuak eta Jokaeraren Eboluzioa
- 4.Gaia. Hominizazioaren prozesu biologikoak.
- 5.Gaia. Antolakuntza soziala eta prosozialitatearen eboluzioa
- 6.Gaia, Talde bizitzarako egokitzapenak
- 7.Gaia. Komunikazioa.
- 8.Gaia. Ugalketa, bikoteratze estrategia eta bizitza historia
- 9.Gaia. Jokaera agonistikoa
- 10.Gaia. Nahasketa psikologikoen azterketa eboluzionista

METODOLOGIA

Nolanahi ere, ezinbestekoa izango da zerrenda batetik aukeratutako liburu bat, hau da, monografia bat, irakurtzea eta liburu horren bi orriko laburpen bat egitea. Liburu hori irakurtzea eta laburpena ematea ezinbesteko baldintza izango da irakasgaia gainditu ahal izateko.

Ikasgaiaren eduki teorikoen ebaluazioa proba mixto baten bitartez egingo da; bertan aukera anitzeko test moduko galderei eta galdera irekiei erantzun beharko zaie. Azterketa honetan gai bakoitzak, bere garrantzi eta ordu-kargaren arabera pixu ponderatu bat izango du. Proba honetan ikasleei eboluzioaren teoriari buruz, jokabidearen oinarri genetikoei buruz, giza jokabidearen analisi eboluzionistaren paradigma nagusiei buruz eta teoria hauek erabiliz analizatu daitezkeen jokabideei buruz (altruismoa, agresioa, bikote hautaketa....) galdetuko zaie. Zati honetan lortu daitezkeen puntuazio maximoa 70 izango da, zeini zati praktikoari dagozkion 30 puntu batu ahal izango zaizkion. (B zatia, ikus gida honen 4.2 puntua). Bi zatitan lortutako puntuazioa batu ahal izateko (A+B) gutxienez puntu posibleen %40a lortu beharko da zati bakoitzean. Zati praktikoaren ebaluazioa. Praktikekin lortu ahal izango de puntuazio maximoa 30 puntutakoa izango da, eta nota teorikoari gehituko zaio baldin eta gutxienez 12 (%40a) puntu lortzen badira bertan. Ebaluaketa bi eratara egin ahal izango da (aukeran): era jarraian edo eta azken azterketan. Ebaluaketa jarraian, banakako bi txosten burutu beharko dira. Hauekin 15 puntu (5 puntu lehen txostenarekin eta 15 bigarrenarekin) lortu ahal izango dira gehienez. 30 puntuetara iristeko falta diren beste 15 puntuak praktiketan landutako informazioari buruzko galderei erantzunez lortu ahal izango dira praktika saio ezberdinetan zehar.

IRAKASKUNTZA MOTAK

Eskola mota	M	S	GA	GL	GO	GCL	TA	TI	GCA
Ikasgelako eskola-orduak	40	2	4		4		10		
Horas de Actividad No Presencial del Alumno/a	60	3	6		6		15		

Legenda: M: Magistrala S: Mintegia GA: Gelako p.
GL: Laborategiko p. GO: Ordenagailuko p. GCL: P. klinikoak
TA: Tailerra TI: Tailer Ind. GCA: Landa p.

EBALUAZIO-SISTEMAK

- Azken ebaluazioaren sistema

KALIFIKAZIOKO TRESNAK ETA EHUNEKOAK

- Garatu beharreko proba idatzia % 15
- Test motatako proba % 55
- Banakako lanak % 15
- Lanen, irakurketen... aurkezpena % 15

OHIKO DEIALDIA: ORIENTAZIOAK ETA UKO EGITEA

Nolanahi ere, ezinbestekoa izango da zerranda batetik aukeratutako liburu bat, hau da, monografia bat, irakurtzea eta liburu horren bi orriko laburpen bat egitea. Liburu hori irakurtzea eta laburpena ematea ezinbesteko baldintza izango da irakasgaia gainditu ahal izateko.

Irakasgaiaren ebaluazioa, Ebaluazio Mistoaren ala Azterketa Finalaren bitartez egin daiteke.

• Ebaluazio Misto. Banakako bi idazlan egingo dira. Idazlan hauen gaia, matrikulatu ondoren e-Gelan bitartez lor daiteken ikasgaiaren gida zabalduan zehaztuko dira. Bi lan hauekin kalifikazio osoaren %22 lortu ahal izango da. Praktikentzako erabilitako testuei buruzko galdesorta batekin kalifikazio osoaren %8 lortzeko aukera egongo da. Azken azterketa teorikoak kalifikazio osoaren %70eko balioa izango du eta bi zati izango ditu, bat test modukoa %55eko balioa eta, bestea galdera ireki bat % 15eko balioa.

• Azterketa Finala. Ikasle guztiek azterketa finalera (teoriko-praktikoa) aurkezteko eta kalifikazioaren %100 lortzeko eskubidea izango dute. Azken azterketa hoentan, eduki teorikoetaz gain, praktiketarako erabili diren testu guztiei buruz ere galdetuko da.

IKASGAIA BIRTUALKI IRAKATSI ETA EBALUATZEKO PLANA

Covid-19ak eragindako pandemiaren salbuespenezko egoera bati berriro aurre egin behar izanez gero, irakaskuntza gidan eta web orrialde ofizialean agertzen diren gidaren irizpideak alda daitezke. Irakasle taldeak hurrengo irizpidea erabiliko luke: "Eboluzioa eta Jokabidea ikasgaiaren ebaluazio planak aurrez-aurreko ebaluazioaren isla izaten saiatuko da, eGela irakaskuntza plataforma birtualean eskuragarri dauden jardueren eta bestelako baliabide telematikoen bidez".

Ohar argigarriak:

- Ohiko deialdian praktiketan lorturiko nota osoa gordetzen da kurtso bereko ez-ohiko deialdirako, baina hurrengo kurtsoetarako ez da nota gordetzen.
- Irakasgai honetan aski da azterketara ez agertzea deialdiari uko egiteko.

EZOHIKO DEIALDIA: ORIENTAZIOAK ETA UKO EGITEA

- Irakasgai honetan aski da azterketara ez agertzea deialdiari uko egiteko.

IKASGAIA BIRTUALKI IRAKATSI ETA EBALUATZEKO PLANA

Covid-19ak eragindako pandemiaren salbuespenezko egoera bati berriro aurre egin behar izanez gero, irakaskuntza gidan eta web orrialde ofizialean agertzen diren gidaren irizpideak alda daitezke. Irakasle taldeak hurrengo irizpidea erabiliko luke: "Eboluzioa eta Jokabidea ikasgaiaren ebaluazio planak aurrez-aurreko ebaluazioaren isla izaten saiatuko da, eGela irakaskuntza plataforma birtualean eskuragarri dauden jardueren eta bestelako baliabide telematikoen bidez".

NAHITAEZ ERABILI BEHARREKO MATERIALAK

Ikasgai honek ez du derrigorrezko material.

BIBLIOGRAFÍA

Oinarrizko bibliografia

(Sig. = Liburutegiko erreferentzia)

- Boyd, R. eta Silk, J.B. (2001). *Cómo evolucionaron los humanos*. Barcelona: Ariel. Sig. 572.17.4
- Buss, D.M. (2011). *Evolutionary psychology: The new science of the mind*. Boston: Allyn and Bacon. Sig. 159.922 EVO
- Carranza, J. (Arg.) (2016) *Etología adaptativa*. Cordoba: UCOPress. Sig. 591.5ETO
- Cartwright, J. (2018). *Evolution and human behaviour: Darwinian perspectives on the human condition*. Red Globe Press (Macmillan International Higher Education).
- Crawford, C. eta Krebs, D. (Argk.)(2008). *Foundations of evolutionary psychology*. New York: Lawrence
- Relethford, J.B. (2011). *Giza espeziea*. Bilbo: UPV/EHU Argitalpen Zerbitzua.

Gehiago sakontzeko bibliografia

- Alcock, J. (2001). *Animal behavior*. Sunderland, MA: Sinauer Associates. Sig. 591.5 ANI
- Axelrod, R. (1986). *La evolución de la cooperación*. Madrid, Alianza. Sig. 316.47
- Buss, D.M. (1996). *La evolución del deseo. Estrategias del emparejamiento humano*. Madrid, Alianza. Sig. 392.6
- Dunbar, R.I.M. y Barret, L. (ed.) (2007). *The Oxford handbook of evolutionary psychology*. Oxford: Oxford University Press. Sig. 159.922 OXF
- Eibl-Eibesfeldt, I. (1980). *El hombre preprogramado*. Madrid, Alianza. Sig. 572
- Fisher, E.H. (1994). *Anatomía del amor. Historia natural del adulterio, la monogamia y el divorcio*. Barcelona, Anagrama. Sig. 392.6 FIS
- García Leal, A. (2005). *La conjura de los machos. Una visión evolucionista de la sexualidad humana*. Barcelona: Tusquets. Sig. 613.88 CON
- Goodenough, J., McGuire, B. y Wallace, R. (2001). *Perspectives on animal behavior*. New York: WW. Norton and Company. Sig. 591.5 PER
- Guillén-Salazar, F. (ed.)(2005). *Existo, luego pienso. Los primates y la evolución de la inteligencia*. Madrid: Ateles. Sig. 591.51 EXI
- Montagner, H. (1988). *L'enfant et la communication*. Paris, Stock/Laurence Pernod. Sig. 159.922.7
- Ridley, M. (2004). *Qué nos hace humanos*. Madrid, Taurus. Sig. 159.922.3 QUE
- Sanjuán, J. y Cela Conde, C.J. (eds.) (2005). *La profecía de Darwin: Del origen de la mente a la Psicopatología*. Barcelona. Ars Medica. Sig. 159.922 PRO
- Simpson, J.A. y Kenrick, D.T. (eds.)(1997). *Evolutionary social psychology*. Mahwah, NJ, Lawrence Erlbaum. Sig. 316.1 EVO
- Smuts, B. y cols. (eds.) (1986). *Primate societies*. Chicago, University of Chicago Press. Sig. 599.8 PRI
- Soler, M. (ed.). *La evolución. La base de la biología*. Granada. Proyecto Sur de Ediciones. Sig. 575.8 EVO
- Tobeña, A. (2001). *Anatomía de la agresividad humana. De la violencia infantil al belicismo*. Barcelona, Galaxia Gutenberg. Sig. 159.943 ANA
- Wilson, E.O. (1980). *Sobre la naturaleza humana*. México, Fondo de Cultura Económica. Sig. 572

Aldizkariak

- Human Behavior and Evolution
- Evolutionary Psychology
- Brain and Behavioral Sciences
- Animal Behavior

Interneteko helbide interesgarriak

Hurrengo webguneetan, gaiaren inguruko ikerketa taldeei buruzko informaziora eta irakaskuntza baliabideetara eramaten duten estekak aurkitu daitezke:

- International Society for Human Ethology: <http://evolution.anthro.univie.ac.at/ishe/>
- Sociedad Española de Primatología: <http://www.uam.es/otros/ape/>
- Sociedad Española de Etología: <http://webs.uvigo.es/c04/webc04/etologia/index.html>

OHARRAK